

СПІВВІДНОШЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД

Досліджуючи виконавчі органи місцевих рад як суб'єктів адміністративного права, необхідно враховувати, що актуальною науковою проблемою у цьому зв'язку є співвідношення адміністративної правосуб'єктності та компетенції органів публічної влади.

Незважаючи на те, що категорія «компетенція» є однією із основних в адміністративному праві, єдиного розуміння даного поняття наразі не вироблено. В.Б. Авер'янов визначав компетенцію органу як сукупність його прав і обов'язків (повноважень) та підвідомчості (питання відання, тобто питання, які вирішує орган, коло діяльності) [1, с. 90]. Слід уточнити запропоноване визначення, зауваживши, що компетенція включає предмет відання, повноваження, території їх здійснення. Таке визначення не є авторським, відповідні пропозиції вже були висловлені як у вітчизняній, так і російській літературі [2]. Як стверджує В.І. Борденюк, компетенція визначає предмети (сфери) відання, повноваження (права та обов'язки), територіальні масштаби діяльності органів держави й органів місцевого самоврядування [3, с. 121-122]. Схожу точку зору має А.А. Карлов, який відходить від традиційних підходів, включаючи в структуру компетенції три елементи — предмети ведення, сукупність прав і обов'язків та територіальну сферу діяльності органу. Приблизно такої ж точки зору дотримується С.А. Авак'ян, вважаючи, що в поняття компетенції повинні бути включені просторові і часові межі діяльності органу [4, с. 48].

Визначивши, як розуміється «компетенція», слід констатувати, що дослідження співвідношення даної категорії та поняття «адміністративна правосуб'єктність» є актуальним, оскільки дане питання розглядається в численних наукових статтях та на дисертаційному рівні.

Адміністративна правосуб'єктність є атрибутом суб'єкта права та визначає його здатність вступати в ті чи інші управлінські відносини. Висновок про наявність адміністративної правосуб'єктності виконавчих органів місцевих рад дозволяють зробити загальні положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», які надають відповідним органам досить широкий спектр делегованих державою повноважень, визнаючи їх суб'єктами державного управління (при здійсненні делегованих повноважень). Виділяють три елементи правосуб'єктності: правоздатність, дієздатність і деліктоздатність, проте, одні

автори вважають, що деліктоздатність є складовою частиною дієздатності [5, с. 37], інші ж відводять деліктоздатності самостійне місце у структурі правосуб'єктності [6, с. 187].

Розглядаючи поняття компетенції та адміністративної правосуб'єктності, необхідно звернутись до вироблених критеріїв віднесення суб'єктів права до суб'єктів саме адміністративного права:

1) суб'єктом адміністративного права є носій прав і обов'язків у сфері саме державного управління;

2) відповідні права та обов'язки, компетенція мають бути передбачені нормами саме адміністративного права;

3) відповідні права суб'єкт має бути здатен реалізовувати, обов'язки виконувати, та виступати самостійним суб'єктом відповідальності (мати необхідний обсяг правосуб'єктності)».

Таким чином, як наявність компетенції, тобто передбачених законодавством повноважень у сфері державного управління, так і наявність необхідного обсягу адміністративної правосуб'єктності є критеріями виокремлення суб'єкта адміністративного права.

Отже, компетенція та правосуб'єктність є відмінними поняттями, як за правовою природою, так і за змістом. Однак, дані поняття мають цікаві зв'язки та нерозривний взаємозв'язок. З одного боку, правосуб'єктність нібито має первинний характер та визначає здатність особи відповідну компетенцію реалізовувати. З іншого боку, саме наділення особи компетенцією (повноваженнями у сфері державного управління) дозволяє підстави виокремлювати суб'єкта адміністративного права, тобто, виокремлювати таку галузеву правосуб'єктність як адміністративна правосуб'єктність.

Виконавчі органи місцевих рад можуть наділятися таким обсягом компетенції, що відповідає обсягу наявної у виконавчому органу місцевої ради правоздатності. Як правило, наданий органам влади, у тому числі, виконавчим органам місцевих рад, обсяг компетенції, є значно меншим, та «не заповнює» весь обсяг адміністративної правоздатності виконавчих органів. Аналізуючи компетенцію виконавчих органів місцевих рад як суб'єктів саме державного управління, необхідно вказати на проблеми у цій сфері, які не дозволяють виконавчим органам місцевих рад ефективно реалізовувати свою правосуб'єктність як суб'єктам державного управління. Мова йде про те, що законодавством у достатній мірі регламентовано правоздатність виконавчих органів та їх дієздатність, головною проблемою — є саме удосконалення компетенційних питань, тобто, сфери реалізації своєї дієздатності.

Список використаної літератури:

1. Аверьянов В. Б. Функции и организационная структура органа государственного управления / В.Б. Авер'янов. — К. Наук. думка, 1979. — 150 с.

2. Кокоть А.Н., Саломаткін А.С. Муніципальне право Росії : підручник А.Н. Кокоть, А.С. Самоматкін. — М., МАУП, 2005. — 452 с. [Електронний варіант] — Режим доступу: <http://uport.inf.ua/municipalnoe-pravo-rossii.html>
3. Борденюк В.І. Деякі проблеми законодавчого визначення повноважень місцевого самоврядування в Україні / В.І. Борденюк // Ідеологія державотворення в Україні: історія та сучасність : матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 22–23 листопада 1996 р.). — К., 1997. — № 1. — С. 118–129.
4. Державне управління : навч. посіб. / за ред. А.Ф. Мельник; А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна. — К. : Знання. — Прес, 2003. — 344 с.
5. Козлова Н. В. Правосуб'єктність юридического лица / Н.В. Козлова — М., 2005. — 476 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс / [редкол.: В.Б. Авер'янов (голова) ті ін.]. — К. : Юрид. думка, 2007. — Т. 1 : Загальна частина. — 592 с.

ГНАТОВСЬКА А. І.

Чернівецький юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК ОЗНАКА ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Делегування є механізмом ефективного формування відносин та встановлення співвідношень повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, що виникло в результаті динамічного розвитку суспільних відносин та нерівності розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Декларування та використання інституту делегування повноважень у законодавстві держави свідчить про верховенство закону, дійсну гарантію місцевого самоврядування, реальну можливість протистояти центральній владі на місцях та захищати місцеві інтереси.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» при визначенні основних термінів у статті 1 встановлює, що делеговані повноваження — це повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади — також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади [1]. Закон допускає